УДК 328.184:354
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.2/12

Кравченко С.О.
Національний інститут стратегічних досліджень

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ ЛОБІСТСЬКИХ ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У статті узагальнено основні положення низки зарубіжних лобістських етичних кодексів. Серед даних документів виділені дві групи:

– кодекси, що затверджені органами державної влади та є загальнообов'язковими для всіх суб'єктів лобізму у відповідній країні (Австралія, Ірландія, Канада, Литва);

– кодекси, прийняті лобістськими асоціаціями, що не мають статусу загальнодержавних документів та є обов'язковими лише для членів відповідних асоціацій (Австрія, Великобританія, Румунія, США).

Узагальнено сукупність етичних принципів та правил поведінки лобістів, що містяться в проаналізованих лобістських етичних кодексах. На цій основі вироблено рекомендації щодо змісту Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання в Україні, в структурі яких доцільно виділити вступну та основну частини. У вступній частині важливо відобразити суспільні очікування від діяльності лобістів, до яких у переважній більшості проаналізованих зарубіжних кодексів віднесені, насамперед, прозорість, порядність і професійність. Зміст основної частини зазначеного документу запропоновано формувати шляхом закріплення етичних принципів та їх розкриття через сукупність правил поведінки суб'єктів лобіювання відповідно до наступної орієнтовної структури:

– прозорість при лобістських контактах з публічними посадовими особами, а також у стосунках з роботодавцями;

– правдивість і точність інформації, що надається представникам органів публічної влади, клієнтам, широкій громадськості;

– конфіденційність, тобто дотримання обмежень щодо розголошення, використання й передачі іншим суб'єктам конфіденційної інформації;

– порядність, що включає чесність, добросовісність лобістів, офіційні контрактні відносини з клієнтами, дотримання контрактних зобов'язань;

– запобігання конфлікту інтересів, зокрема, інформування про такі конфлікти, їх усунення, уникнення відстоювання суперечливих інтересів;

– знання та дотримання законодавства, в тому числі, утримання від незаконних дій, від провокування інших на законодавчі порушення тощо;

– утримання від неправомірного впливу, зокрема, заборони надання публічним посадовим особам подарунків, знаків гостинності та ін.;

– уникнення зловживань можливостями, зумовленими роботою на владні структури та особистими стосунками з посадовцями;

– формування позитивного іміджу, включаючи підтримку репутації лобістської діяльності, повагу та ввічливість у відносинах, іміджмейкінг;

– повага до інститутів публічної влади, тобто недопущення проявів неповаги та дій, що можуть підривати суспільну довіру до цих інститутів;

– професійний розвиток через навчання й підвищення кваліфікації на постійній основі.

Ключові слова: *лобістська діяльність, лобістський етичний кодекс, етичні принципи лобіювання, правила поведінки лобістів, зарубіжний досвід.*

Постановка проблеми. Надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС пов'язане з вимогами здійснити низку кроків. Так, Єврокомісія рекомендувала Раді ЄС затвердити переговорну рамку для України за умови, серед іншого, прийняття закону про регулювання лобістської діяльності відповідно до європейських стандартів як частини антиолігархічного плану дій [3, с. 23]. На виконання зазначеної вимоги в лютому 2024 р. був прийнятий Закон України «Про лобіювання», що в етичному вимірі встановлює для суб'єктів лобіювання зобов'язання, зокрема, не створювати будь-якої залежності від них об'єктів лобіювання, уникати отримання від останніх будь-яких обіцянок щодо результатів лобію-

вання, забезпечувати позитивне загальносуспільне сприйняття лобізму. В детальному вигляді етичні зобов'язання лобістів передбачається встановити шляхом затвердження Кабінетом Міністрів України Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання [2]. При їх розробці доцільно використати досвід зарубіжних країн, в яких тривалий час діють аналогічні етичні кодекси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням етичної поведінки суб'єктів лобістської діяльності, в тому числі аналізу відповідних документів в окремих зарубіжних країнах, приділяли увагу Д. Базілевич, Н. Гнатенко, О. Длугопольський, О. Дягілєв, М. Недюха, В. Нестерович, О. Одінцова, О. Самойленко, А. Стельмах, В. Федоренко, Т. Яровой та ін. Разом з тим, в комплексному вигляді зарубіжний досвід побудови лобістських етичних кодексів не був предметом спеціального дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – узагальнення основних положень зарубіжних лобістських етичних кодексів і вироблення на цій основі рекомендацій щодо змісту Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Серед кодексів, що регулюють етичну поведінку лобістів у зарубіжних країнах, можна виділити дві групи. До першої належать ***кодекси, що затверджені органами державної влади*** та є загальнообов'язковими для всіх суб'єктів лобізму у відповідній країні, як це передбачено і в Україні. З даної групи в статті проаналізовано чотири наступні документи:

– Лобістський кодекс поведінки (Lobbying Code of Conduct), затверджений рішенням Уряду Австралії (далі – Австралійський кодекс) [8];

– Кодекс поведінки для осіб, які займаються лобістською діяльністю (Code of Conduct for Persons Carrying on Lobbying Activities), затверджений Комісією зі стандартів у органах публічної влади Ірландії (далі – Ірландський кодекс) [7];

– Кодекс поведінки лобістів (Lobbyists' Code of Conduct), затверджений Комісаром з питань лобіювання Канади (далі – Канадський кодекс) [9];

– Кодекс етики лобістів, затверджений Центральним комітетом з етики Литви (далі – Литовський кодекс) [1, с. 49].

Другу групу складають ***кодекси, прийняті лобістськими асоціаціями***. Такі кодекси не мають статусу загальнодержавних документів та є обов'язковими лише для членів відповідних асоціацій. З даної групи в статті проаналізовано чотири наступні кодекси лобістських асоціацій, що є провідними у своїх країнах:

– Кодекс поведінки Австрійської асоціації щодо зв'язків з громадськістю (Austrian Public Affairs Association, входить до трійки провідних об'єднань країни) (далі – Австрійський кодекс) [6];

– Кодекс поведінки Асоціації професійних політичних консультантів Великобританії (Association of Professional Political Consultants, створена п'ятьма найпотужнішими лобістськими організаціями країни) (далі – Британський кодекс) [5];

– Етичний кодекс лобістської діяльності Румунської асоціації зареєстрованих лобістів (Romanian Lobbying Registry Association, найвідоміше об'єднання країни) (далі – Румунський кодекс) [10];

– Кодекс лобістської етики Асоціації фахівців з питань зв'язків з урядом США (Association of Government Relations Professionals, колишня всесвітньо відома Американська ліга лобістів) (далі – Американських кодекс) [4].

Аналізуючи структуру вибраних кодексів, слід відзначити, що всі вони містять вступну частину, в якій важливе місце посідають ***суспільні очікування від діяльності лобістів***. До таких очікувань переважна більшість кодексів відносить прозорість, порядність і професійність. Крім того, наприклад, в Канадському кодексі виокремлюються очікування поваги до органів публічної влади, а в Британському кодексі – очікування відсутності будь-яких фінансових відносин між лобістами й представниками владних установ [5; 9]. Натомість, Американський кодекс робить акцент на обов'язку суб'єктів лобізму сприяти позитивному суспільному сприйняттю лобістської професії [4].

Основна частина всіх проаналізованих кодексів складається з ***етичних принципів лобістської діяльності та правил, що їх розкривають***.

Насамперед, доцільно відзначити ***принцип прозорості***, що посідає чільне місце в усіх кодексах і розуміється в кількох аспектах. Так, більшість кодексів зобов'язують суб'єктів лобізму в процесі комунікацій з органами публічної влади розкривати в повному обсязі й без будь-яких викривлень: своїх клієнтів та/або роботодавців; суб'єктів, на користь яких здійснюється лобіювання; інтереси, що просуваються; цілі та очікувані результати лобістської діяльності [5; 6; 8; 9; 10].

Окремі кодекси висувають додаткові правила при лобістських контактах повідомляти публічним посадовим особам про:

– наявність у лобіста обмежень як колишньої посадової особи та дотримання ним цих обмежень (Австралійський кодекс) [8];

– особисті інтереси лобіста в конкретних справах (Ірландський кодекс) [7];

– наявність домовленостей щодо премій або бонусів лобісту за успішне просування або запобігання прийняттю певного законодавства, в разі запитів посадовців (Американський кодекс) [4].

Крім того, в Канадському кодексі йдеться про необхідність для найнятих лобістів повною мірою інформувати роботодавців про свою роботу для забезпечення точної реєстрації й звітності, а в Британському кодексі – надавати до реєстру відповідної асоціації всі необхідні відомості про себе та своїх клієнтів [5; 9]. Ірландський кодекс містить загальну рекомендацію суб'єктам лобізму оприлюднювати, наскільки можливо, будь-яку інформацію, яку вони використовують в своїй діяльності [7].

В усіх кодексах простежується також ***принцип правдивості й точності інформації***. Зокрема, в більшості кодексів прямо встановлений обов'язок суб'єктів лобізму робити все можливе, щоб гарантувати правдивість і точність (актуальність, об'єктивність) інформації та тверджень, що надаються представникам органів публічної влади, клієнтам, широкій громадськості [5; 7; 8]. Канадський та Австрійський кодекси формулюють даний обов'язок дещо інакше – не вводити нікого в оману наданою інформацією [6; 9].

В Американському, Литовському й Румунському кодексах вказується також, що в разі виявлення факту надання хибної або неточної інформації лобіст повинен якомога швидше виправити свою помилку [1, с. 49; 4; 10].

В частині кодексів міститься важливе правило про те, що у випадку суттєвих змін у попередньо наданій лобістом інформації, на яку публічна посадова особа може продовжувати спиратися при прийнятті рішень, лобіст повинен, якщо можливо, надати їй точну та оновлену інформацію [1, с. 49; 4; 7].

З погляду поводження суб'єктів лобізму з інформацією критичне значення має ***принцип конфіденційності***, що прямо виокремлюється в половині проаналізованих кодексів і стосується двох аспектів, а саме, відносин зазначених суб'єктів з органами публічної влади, а також з клієнтами й роботодавцями. В першому аспекті лобісти повинні використовувати, поширювати або оприлюднювати будь-яку конфіденційну інформацію, отриману від публічних посадових осіб, лише за згодою останніх [6; 7; 9]. Румунський кодекс навіть містить заборону продавати дану інформацію стороннім особам, а Британський кодекс – припис дотримуватися офіційно встановлених процедур отримання, поширення й оприлюднення документів органів публічної влади [5; 10].

В другому аспекті суб'єкти лобізму не повинні розголошувати конфіденційну й іншу внутрішню інформацію стосовно нинішніх і колишніх клієнтів або роботодавців без чіткої згоди останніх, крім випадків, коли таке розголошення вимагається законом [1, с. 50; 4; 6; 7]. Крім того, Американський та Ірландський кодекси забороняють лобістам використовувати зазначену інформацію на шкоду інтересам клієнтів або роботодавців, в будь-яких сторонніх цілях [4; 7].

Наступною ключовою засадою лобістської діяльбності видається ***принцип порядності***, що в різних вимірах відображений майже у всіх кодексах. Насамперед, йдеться про чесність лобістів у відносинах з клієнтами, органами публічної влади та ін. [5; 6; 8; 10]. Більш конкретно, Австралійський, Британський та Ірландський кодекси вимагають від суб'єктів лобізму не створювати хибного враження про свої можливості доступу до органів публічної влади та їх посадових осіб [5; 7; 8].

До вимірів порядності можна також віднести добросовісність суб'єктів лобізму, що включає їх зобов'язання [1, с. 49; 4; 10]:

– виявляти лояльність щодо інтересів клієнтів або роботодавців;

– максимально старанно просувати інтереси відповідно до домовленостей з клієнтами або роботодавцями;

– систематично інформувати клієнтів або роботодавців про виконану роботу та, по можливості, пропонувати клієнтам вибір між різними варіантами подальших дій.

Ще одним виміром порядності суб'єктів лобізму, що спеціально виділяється в окремих кодексах, можна вважати обов'язкове укладення ними письмових контрактів зі своїми клієнтами, де мають визначатися строки, умови надання послуг, питання оплати тощо, та встановлення винагороди за лобістську діяльність в розумних межах [4; 6].

Американський кодекс деталізує порядну поведінку лобіста в разі припинення діяльності на користь певного клієнта або роботодавця, вимагаючи надавати обгрунтовані пояснення та докладати зусиль для захисту їх інтересів, зокрема, дати час для знаходження іншого лобіста, повернути належні документи й майно [4].

В низці кодексів робиться акцент на ***принципі запобігання конфлікту інтересів.*** Наприклад,

згідно з Румунським кодексом, суб'єкт лобізму повинен виявляти будь-які професійні конфлікти інтересів [10], згідно з Американським і Литовським кодексами – повідомляти своїм поточним і передбачуваним клієнтам про всі відомі йому конфлікти інтересів та оперативно вживати заходів для їх усунення [1, с. 50; 4], згідно з Австрійським кодексом – утримуватися від будь-якої роботи, що може спричинити конфлікт інтересів [6].

В Американському й Литовському кодексах міститься кілька правил поведінки лобістів для запобігання конфлікту інтересів, в тому числі [1, с. 50; 4]:

– не відстоювати інтереси різних клієнтів, якщо ці інтереси конфліктують між собою;

– якщо просування інтересів певного клієнта може негативно впливати на інтереси іншого клієнта, повідомити останнього про всі можливі наслідки та отримати від нього згоду на продовження лобіювання;

– інформувати клієнта про будь-яких інших осіб, залучених до представництва й захисту його інтересів, та про всі виплати цим особам за допомогу в лобіюванні.

Австралійський кодекс вимагає від лобістів чітко розділяти лобіювання та будь-яку діяльність на користь політичних партій [8], а Британський кодекс – не приймати будь-яких фінансових чи інших стимулів, що можуть розцінюватися як хабар або купівля прихильності [5].

Низка правил в більшості розглянутих кодексах розкриває в різних аспектах ***принцип знання та дотримання законодавства.*** Наприклад, Американський та Литовський кодекси прямо вимагають від суб'єктів лобізму знати законодавство у відповідній сфері й не допускати будь-яких його порушень, а також не підбурювати, не провокувати публічних посадових осіб на будь-які законодавчі порушення [1, с. 49; 4].

У аспекті відносин з клієнтами Канадський та Ірландський кодекси зобов'язують лобістів інформувати клієнтів про їх та свої власні зобов'язання відповідно до лобістського законодавства [7; 9]. В низці інших кодексів відзначається, що лобіст повинен відхиляти будь-які пропозиції або вимоги клієнтів щодо незаконних дій, попереджаючи останніх про таку незаконність [1, с. 49; 5; 6].

В деяких кодексах вказується на обов'язок керівників (відповідальних осіб) лобістських організацій забезпечувати обізнаність своїх працівників з вимогами лобістського законодавства [7; 9]. Британський кодекс звертає увагу лобістів на необхідності дотримуватися нормативно-правового регулювання щодо фінансової підтримки політичних партій [5].

З попереднім принципом тісно пов'язаний ***принцип утримання від неправомірного впливу.*** В Ірландському й Румунському кодексах цей принцип явно зафіксований у вигляді положення про те, що суб'єкти лобізму повинні утримуватися від спроб такого впливу на публічних посадових осіб [7; 10]. В більшості проаналізованих кодексів зазначений принцип розкривається через заборону лобістам надавати будь-які подарунки, фінансову або іншу винагороду, знаки гостинності публічним посадовим особам в межах лобістської діяльності, тобто, не намагатися в такий спосіб поставити останніх у залежність від себе [6; 7; 10]. При цьому в Британському й Канадському кодексах передбачені дозволені винятки – предмети низької вартості, наприклад, сувеніри, що використовуються як прояви поваги або в рекламних цілях [5; 9]. Канадський кодекс встановлює також обмеження щодо вартості дозволених подарунків і знаків гостинності, які лобісти можуть надавати посадовцям одноразово та протягом року [9].

Поряд з утриманням від неправомірного впливу, зміст частини кодексів дозволяє виокремити ***принцип уникнення зловживань можливостями.*** Наприклад, згідно з Ірландським кодексом, лобісти не повинні намагатися зловживати колишніми або поточними особистими стосунками з публічними посадовими особами [7]. Натомість, Канадський кодекс встановлює конкретні заборони лобістських контактів з посадовими особами, які мають близькі стосунки з лобістом (родинні, бізнесові, дружні тощо) або відчувають обов'язок стосовно нього через інші обставини [9].

Іншим аспектом уникнення зловживань можливостями є обмеження для лобістів, які, в той же час, певним чином працюють на владні структури. В цьому зв'язку Ірландський кодекс вимагає від лобістів, які одночасно є членами консультативно-дорадчих утворень при органах публічної влади, не використовувати наявність особливого доступу до відповідних посадових осіб в лобістській діяльності [7]. Канадський кодекс забороняє лобіювати посадових осіб або пов'язаних з ними осіб лобістам, які виконують політичну роботу для даних посадових осіб (радник міністра або парламентаря, робота на користь політичної партії або виборчої кампанії посадової особи тощо). Якщо така робота виконувалася раніше, то лобіювання дозволяється лише через встановлений кодексом строк після її завершення [9].

Британський кодекс в напрямі уникнення зловживань можливостями містить заборони для лобістів мати будь-які спеціальні перепустки, що надають право доступу до приміщень органів публічної влади, залучати до лобістської діяльності публічних службовців [5].

В низці кодексів присутні правила, які можна узагальнено відобразити ***принципом формування позитивного іміджу.*** Перш за все, йдеться про підтримку репутації лобістської діяльності. Згідно з Австрійським та Ірландським кодексами, лобісти повинні уникати будь-якої поведінки, що може дискредитувати їх самих, клієнтів, органи публічної влади, інших лобістів, загалом лобістську професію [6; 7]. Іншим аспектом формування позитивного іміджу можна вважати правило для лобістів ставитися з повагою та ввічливістю до клієнтів, колег, конкурентів, представників органів публічної влади та ін. [4; 6; 10].

Американський та Румунський кодекси вимагають від суб'єктів лобізму займатися іміджмейкінгом, а саме, докладати зусиль для забезпечення кращого розуміння й позитивного сприйняття суспільством лобістської діяльності [4; 10]. Крім того, Американський кодекс рекомендує лобістам присвячувати суттєвий час для надання лобістських послуг особам або організаціям, які просувають суспільні інтереси, але не мають коштів для оплати зазначених послуг [4].

В деяких кодексах простежується ***принцип поваги до інститутів публічної влади.*** Так, згідно з Американським і Румунським кодексами, суб'єкти лобізму зобов'язані не вчиняти будь-яких дій, що можуть підривати суспільну довіру до публічної влади, не допускати проявів неповаги до владних установ [4; 10]. Британський кодекс встановлює для лобістів вимогу поводитися відповідно до внутрішніх правил будь-яких органів публічної влади, перебуваючи на їх території [5].

Американський та Литовський кодекси включають також важливі положення, на основі яких можна сформулювати ***принцип професійного розвитку***. Ці положення передбачають, що лобіст повинен підтримувати та удосконалювати свій фаховий рівень через щорічне проходження програм професійного навчання й підвищення кваліфікації, постійне відслідковування ситуації в сферах, де він здійснює лобіювання, регулярну участь у семінарах, курсах за профілем лобістської діяльності тощо [1, с. 49; 4].

В цілому проведений аналіз дозволяє виділити 11 етичних принципів, що в різних аспектах відображаються в правилах поведінки, присутніх у розглянутих лобістських етичних кодексах (див. табл. 1). При цьому найбільш поширеним є принцип правдивості й точності інформації, що тією чи іншою мірою присутній у всіх проаналізованих кодексах. П'ять принципів, а саме, прозорість, конфіденційність, порядність, запобігання конфлікту інтересів, знання та дотримання законодавства, розкриваються через відповідні правила поведінки лобістів майже у всіх або в переважній більшості кодексів. Інші принципи можна виокремити зі змісту лише частини кодексів, але вони видаються досить важливими, що зумовило їх включення в табл. 1.

Висновки. Проведене узагальнення зарубіжного досвіду дає змогу виробити низку рекомендацій щодо змісту Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання в Україні. Зокрема, в структурі цього документу доцільно виділити вступну та основну частини. У вступній частині важливо відобразити суспільні очікування від діяльності лобістів, до яких у переважній більшості проаналізованих зарубіжних кодексів віднесені, насамперед, прозорість, порядність і професійність.

Зміст основної частини зазначеного документу пропонується формувати шляхом закріплення етичних принципів, наведених у табл. 1, та їх розкриття через сукупність правил поведінки суб'єктів лобіювання відповідно до наступної орієнтовної структури:

– прозорість при лобістських контактах з публічними посадовими особами (розкриття клієнтів та/або роботодавців, інтересів, що просуваються, тощо), а також у стосунках з роботодавцями (для найнятих лобістів);

– правдивість і точність інформації, що надається представникам органів публічної влади, клієнтам, широкій громадськості;

– конфіденційність, тобто дотримання обмежень щодо розголошення, використання й передачі іншим суб'єктам конфіденційної інформації;

– порядність, що включає чесність, добросовісність лобістів, всебічну деталізацію їх відносин з клієнтами за допомогою офіційних контрактів, дотримання контрактних зобов'язань;

– запобігання конфлікту інтересів, зокрема, інформування клієнтів про такі конфлікти, вжиття заходів для їх усунення, уникнення відстоювання суперечливих інтересів;

– знання та дотримання законодавства, в тому числі, відхилення пропозицій або вимог щодо незаконних дій, утримання від провокування інших на законодавчі порушення тощо;

– утримання від неправомірного впливу, зокрема, заборони надання публічним посадовим особам подарунків, фінансової або іншої винаго-

Таблиця 1

Етичні принципи лобістської діяльності та їх відображення в лобістських етичних кодексах зарубіжних країн

Етичні принципи	Наявність в етичному кодексі правил, що відображають відповідний принцип							
	Австралія	Австрія	Великобританія	Ірландія	Канада	Литва	Румунія	США
Прозорість	ь	ь	ь	ь	ь		ь	ь
Правдивість і точність інформації	ь	ь	ь	ь	ь	ь	ь	ь
Конфіденційність		ь	ь	ь	ь	ь	ь	ь
Порядність	ь	ь	ь	ь		ь	ь	ь
Запобігання конфлікту інтересів	ь	ь	ь			ь	ь	ь
Знання та дотримання законодавства		ь	ь	ь	ь	ь		ь
Утримання від неправомірного впливу		ь	ь	ь	ь		ь	
Уникнення зловживань можливостями			ь	ь	ь			
Формування позитивного іміджу		ь		ь			ь	
Повага до інститутів публічної влади			ь				ь	ь
Професійний розвиток						ь		ь

роди, знаків гостинності, крім дозволених предметів низької вартості;

– уникнення зловживань можливостями, пов'язаними з роботою на владні структури, а також з родинними, бізнесовими, дружніми або іншими особистими стосунками з публічними посадовими особами;

– формування позитивного іміджу, включаючи підтримку репутації лобістської діяльності, повагу та ввічливість у відносинах, іміджмейкінг;

– повага до інститутів публічної влади, тобто недопущення проявів неповаги та дій, що можуть підривати суспільну довіру до цих інститутів;

– професійний розвиток через навчання й підвищення кваліфікації на постійній основі.

Крім Правил етичної поведінки суб'єктів лобіювання, для України не менш важливою видається регламентація поведінки публічних посадових осіб у відносинах із лобістами, що зумовлює перспективи подальших досліджень.

Список літератури:

1. Базілевич Д., Нестерович В., Федоренко В. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку: наук.-інформ. вид. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2015. 111 с.

2. Про лобіювання: Закон України від 23 лютого 2024 р. № 3606-IX / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-IX#Text (дата звернення: 5.04.2024).

3. 2023 Communication on EU Enlargement Policy, 8 November 2023, COM(2023) 690 final. Brussels: EU Commission, 2023. 76 p. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/2023-communication-eu-enlargement-policy_en (дата звернення: 8.04.2024).

4. Association of Government Relations Professionals USA. Code of Ethics. URL: https://grprofessionals.org/join-agrp/code-of-ethics (дата звернення: 8.04.2024).

5. Association of Professional Political Consultants UK. APPC Code of Conduct. URL: https://www.appc.org.uk/code-of-conduct/appc-code-of-conduct/ (дата звернення: 8.04.2024).

6. Austrian Public Affairs Association. Code of Conduct. URL: https://oepav.at/en/verhaltenskodex/ (дата звернення: 8.04.2024).

7. Code of Conduct for Persons Carrying on Lobbying Activities Ireland (2018). URL: https://www.lobbying.ie/about-us/code-of-conduct/ (дата звернення: 8.04.2024).

8. Lobbying Code of Conduct Australia (2022). URL: https://www.ag.gov.au/integrity/publications/lobbying-code-conduct (дата звернення: 23.03.2024).

9. Lobbyists' Code of Conduct Canada (2023). URL: https://lobbycanada.gc.ca/en/rules/the-lobbyists-code-of-conduct/lobbyists-code-of-conduct-2023/ (дата звернення: 23.03.2024).

10. Romanian Lobby Registry Association. The Ethics Code. URL: http://registruldelobby.ro/en/the-ethics-code.html (дата звернення: 8.04.2024).

Kravchenko S.O. FOREIGN EXPERIENCE OF CONSTRUCTING OF LOBBYING ETHICAL CODES AND OPPORTUNITIES FOR ITS USING IN UKRAINE

In this article the main statements contained in a number of foreign lobbying ethical codes are generalized. The two groups are distinguished among these codes:

– ones approved by state authority bodies which are obligatory for all lobbying subjects in appropriate country (Australia, Ireland, Canada, Lithuania);

– ones adopted by lobbying associations which don't have a status of nation-wide documents and obligatory only for members of appropriate associations (Austria, Romania, UK, USA).

The set of ethical principles and rules of conduct for lobbyists contained in analyzed lobbying ethical codes is generalized. On this basis the recommendations concerning content of the Rules of ethical conduct for lobbying subjects in Ukraine are developed. So, introductory and main parts are expedient to establish in structure of these Rules. In introductory part the society expectations of lobbyists' activity are important to reflect. In majority of analyzed foreign codes the transparency, integrity and professionalism are referred firstly to such expectations. The content of main part of mentioned Rules is proposed to compose by settling ethical principles and revealing them through the set of rules of conduct for lobbying subjects according to following approximate structure:

– transparency when doing contacts with public officials and also in relation with employers;

– honesty and accuracy of information provided for representatives of public authority bodies, clients, wide public;

– confidentiality, i.e. limitation compliance concerning confidential information disclosure, using and providing for other subjects;

– integrity including honesty and diligence of lobbyists, official contract relations with clients, and contract obligations compliance;

– conflict of interest prevention, in particular disclosing such conflicts, their elimination, avoiding advocacy contradictory interests;

– legislation knowing and compliance, including non-violation of laws, non-provoking others to violate legislation, etc.;

– forgoing improper influence, in particular prohibitions to make gifts, hospitality and so on to public officials;

– avoiding abuse of opportunities caused by work in favor of public authority bodies and personal relations with public officials;

– forming positive image, in particular maintaining reputation of lobbying activity, respect and civility in treatments, image making;

– respect for public authority institutions, i.e. forgoing demonstration of disrespect and avoiding actions that could undermine public trust in these institutions;

– professional development through learning and advancing training on regular basis.

Key words: *lobbying activity, lobbying ethical code, ethical principles of lobbying, rules of conduct for lobbyists, foreign experience.*